

Ключевые слова: начальная школа, иностранный язык, обучение иностранному языку, Украина.

АНОТАЦІЯ

Коханова Наталія. Проблема навчання іноземної мови в початковій школі у вітчизняному науковому просторі.

Стаття спрямована на вивчення досліджень вітчизняних учених щодо викладання іноземної мови в початковій школі. Визначено, що проблема аналізується в різних аспектах: порівняльно-педагогічному, професійно-педагогічному, лінгвістичному, методологічному, психологічному, культурному. У даній статті розглядаються основні аспекти вивчення іноземної мови в освітньому середовищі. Мета статті полягає в огляді праць вітчизняних учених, які досліджують процес викладання іноземних мов у різних аспектах. У дослідженні використовувалися методи аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції, аналогії. У цій роботі ми проаналізували проблему викладання іноземної мови в початковій школі у вітчизняному науковому просторі. Незаперечним є факт, що розглядаючи проблему навчання іноземної мови в початковій школі, слід урахувати не лише якість знань учителя, але також необхідність використання знань з педагогіки, психології, культури, методології, лінгвістики. Це значить, що професійний розвиток особистості повинен включати різні підходи до збільшення рівня розвитку майбутнього фахівця в різних аспектах. У статті зроблено висновок, що необхідність застосування окреслених підходів до вивчення іноземної мови, удосконалення освітнього процесу та підвищення якості викладання виникла у зв'язку з глобалізацією та необхідністю створення сприятливих умов для розвитку особистості й соціалізації в навколишньому середовищі.

Ключові слова: початкова школа, іноземна мова, викладання іноземної мови, Україна.

УДК 379.81:373.24

Людмила Максименко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-8481-6925

Ангеліна Мирна

Національний університет «Запорізька політехніка»
ORCID ID 0000-0001-5639-1934
DOI 10.24139/2312-5993/2020.07/168-179

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ УМОВИ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ФЛОРБОЛУ ДЛЯ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Головною проблемою модернізації дошкільної освіти є забезпечення цілісного педагогічного процесу, орієнтованого не на окремі якості особистості, а на організм

дитини як цілісної системи. Висвітлено, що ефективно організовані фізкультурно-оздоровчі заняття в закладах дошкільної освіти можуть реалізувати маркетингову складову надання освітніх послуг, оскільки є поштовхом до творчого пошуку педагогічними колективами нових засобів розвитку й виховання дошкільнят. Серед новітніх засобів розвитку та виховання дошкільнят доцільно використовувати засоби спортивної гри у флорбол. Для реалізації фізкультурно-оздоровчої програми було використано методи для формування теоретичних знань; оволодіння руховими вміннями й навичками і розвитку фізичних якостей.

Ключові слова: організаційно-методичні умови, фізкультурно-оздоровчі заняття, флорбол, діти 5-6 років, освітній процес.

Постановка проблеми. Нині спостерігається тенденція стрімкого зниження здоров'я дітей 5-6 років. Науковці виділяють низку причин: соціально-матеріальні, побутові умови, відсутність належних умов для ігор, занять, недостатньо збалансоване харчування; формалізм під час загартовування дітей, безвідповідальне ставлення з боку педагогів до регулювання динаміки фізичної, психічної та емоційної працездатності вихованців; порушення режиму організації життя дітей, санітарно-гігієнічного, повітряного, світлового оточення. Однак, однією з головних причин дитячих хвороб є недостатність оздоровчої спрямованості фізичного виховання в освітньому процесі (Быкова, 2005; Круцевич, 2017; Пангелова, 2011; 2013). У більшості закладів дошкільної освіти (ЗДО) форми роботи з фізичного виховання дітей не спрямовані на формування їхньої фізичної досконалості (міцного здоров'я, гармонійного фізичного розвитку, фізичної підготовленості, розвитку фізичних якостей), а спрямовані на формування лише стереотипної кількості рухів (Пангелова, 2011; 2013). Можна сказати, що актуальною проблемою ЗДО в Україні є формування, збереження, зміцнення, здоров'я дітей засобами фізичного виховання.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасна система освіти визначається введенням в освітнє середовище інноваційних підходів, в основу яких будуть покладені цілісні моделі освітнього процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення, тобто такі, які не лише на рівні ідей, а й на рівні інтерактивних технологій, втілюють ідею гуманізації дошкільної освіти, що є центральною в процесі її оновлення (Круцевич, 2017; Пангелова, 2013; Massey, 2003).

В. Л. Маринич (2013) наголошує, що державна політика у сфері освіти передбачає розбудову освітнього простору, що базується на інноваційних засадах, та його інтеграцію до європейського та світового освітнього просторів. Одним зі шляхів розвитку вітчизняної освіти, згідно з Проектом Стратегії розвитку державної молодіжної політики до 2020 року, є

розширення додаткових безкоштовних можливостей для занять фізичною культурою та спортом у системі закладів дошкільної освіти; розвиток мережі безкоштовних закладів фізичної культури та спорту для дітей та молоді поза системою формальної освіти.

Фахівці рекомендують освітній процес ЗДО доповнювати різноманітними сучасними засобами фізичної культури в поєднанні з використанням оздоровчих факторів навколишнього середовища (Kennedy, 2006; Massey, 2003).

Розробка сучасних підходів щодо збільшення рухової активності (РА) дітей дошкільного віку є одним із найбільш важливих напрямів підвищення якості процесу фізичного виховання в закладах дошкільної освіти (ЗДО). Вітчизняні та зарубіжні дослідники (Быкова, 2005; Пангелова, 2011; Massey, 2003) займалися обґрунтуванням необхідності впровадження сучасних інноваційних підходів в освітній процес.

А. В. Полякова (2015) наголошує, що основою системи фізичного виховання є руховий режим, що виступає як сукупність різних засобів та організаційних форм роботи з дітьми. Залежно від віку дітей, їх фізичного стану, місця в режимі дня, сезону, пропонуються відповідні засоби й форми фізичного виховання.

Науково-практичний внесок дослідження Н. Є. Пангелової полягає в реалізації програми поєданого розвитку рухових, розумових і моральних якостей особистості дітей 4-6 років у процесі фізичного виховання, що передбачає спеціально організоване навчання майбутніх фахівців щодо опанування сучасних педагогічних технологій (Пангелова, 2011; 2013).

В. В. Поліщук (2008) розробив методiku активізації пізнавальних процесів із застосуванням засобів туризму у фізичному вихованні цієї вікової групи, що включала різні за змістом види туристської підготовки: теоретичну, фізичну, технічну і практичну, а також формування якостей особистості.

А. А. Пивовар (2005) довів доцільність поєданого розвитку фізичних і пізнавальних здібностей дітей 5-6 років у процесі фізичного виховання.

В. М. Пасічник (2014) вивчала проблему інтегрованого розвитку фізичних і розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку у процесі фізичного виховання й довела позитивний вплив фізкультурно-оздоровчих занять із використанням інтегрально-розвивальних м'ячів.

На думку А. Ю. Старченко (2015), одним з ефективних сучасних підходів організації фізичного виховання є активний розвиток дитячого фітнесу і використання його технологій у практиці фізичного виховання дітей дошкільного віку.

На думку вчених, у системі фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку і в сімейній педагогіці необхідно використовувати рухливі ігри з метою збільшення РА дітей, залучення їх батьків до активних форм відпочинку (Быкова, 2005; Круцевич, 2017; Пангелова, 2011; 2013; Kennedy, 2006; Massey, 2003).

Н. Г. Бикова переконана, що збільшувати РА на ранніх етапах життя варто, використовуючи різноманітні елементи рухливих ігор, причому більшість із них є простими в застосуванні, сприяють фізичному розвитку, фізичній підготовленості і водночас покращенню психоемоційної сфери дітей (Быкова, 2005).

Е. С. Вільчковський і О. І. Курок (2008) визначили, що в системі фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку необхідно застосовувати ігри з елементами спорту: баскетбол, футбол, бадмінтон, городки, настільний теніс, хокей, де діти оволодівають нескладними й доступними для них елементами техніки цих рухових дій та тактичними прийомами. Особливий інтерес викликає спортивна гра флорбол, що має свою специфіку. Однак, у науково-методичній літературі спостерігається недостатня визначеність щодо змісту, організаційно-методичних особливостей проведення фізкультурно-оздоровчих занять із флорболу у ЗДО.

Мета статті – визначити організаційно-методичні умови організації фізкультурно-оздоровчих занять із флорболу для дітей 5-6 років в освітньому процесі.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз та узагальнення даних літературних джерел і досвіду передової практики фізичного виховання дітей дошкільного віку, педагогічний експеримент.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводилося в режимі дня під час перебування дітей старшого дошкільного віку в ЗДО №18 «Зірниця» м. Суми. Порядок та час проведення фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів флорболу було узгоджено з директором Інформаційно-методичного центру управління освіти і науки Сумської міської ради і завідуючою дитячого садка. У дослідженнях взяло участь 65 дітей 5 і 6 років, які за даними медичних карток належали до основної групи.

Визначення організаційно-методичних умов роботи ЗДО № 18 «Зірниця» було необхідним для проведення нашого педагогічного експерименту. Ефективно організовані фізкультурно-оздоровчі заняття в ЗДО можуть реалізувати маркетингову складову надання освітніх послуг, оскільки є кроком до підвищення рівня закладу, умовою вдосконалення професіоналізму педагогів, поштовхом до творчого пошуку педагогічними

колективами нових засобів розвитку й виховання дошкільнят (Пангелова, 2011). Серед новітніх засобів розвитку і виховання дошкільнят доцільно використовувати засоби спортивної гри у флорбол. Для реалізації фізкультурно-оздоровчої програми було використано методи для формування теоретичних знань; оволодіння руховими вміннями і навичками та розвитку фізичних якостей.

Методи, спрямовані на здобуття знань (нової інформації) – провідні компоненти змісту фізичної освіти особистості, передбачають усну передачу та засвоєння інформації. Усне викладання здійснювалося у вигляді розповіді, бесіди, пояснення, опису та інших форм мовленнєвого впливу (Круцевич, 2017).

Різновидами пояснення виступали: супроводжувальні пояснення – лаконічні коментарі та зауваження, якими користувалися під час виконання дітьми вправи з метою спрямування та поглиблення сприйняття, виправлення тих чи інших сторонніх рухів; інструктування – точне, містке словесне пояснення дій, що вивчалися, навчальних завдань, вправ, правил їх виконання тощо.

Для створення загальної картини майбутніх рухових дій або окремих їхніх сторін застосовували метод самопроговорювання. Сутність його полягала в тому, що перед виконанням діти навмисно в думках відтворювали техніку виконання цих вправ, супроводжуючи уявне виконання дій проговорюванням елементів, рухів, які потрібно виконати, спочатку вголос, а потім «сам до себе».

Виконання дій у думках отримало назву ідеомоторного тренування. Виконання в думках фізичних вправ сприяло швидкому відновленню й навіть удосконаленню рухових навичок.

Методи словесного саморегулювання – методи і прийоми, засновані на застосуванні внутрішнього мовлення під час виконання дій. На практиці здійснювався за допомогою самонаказів, самоперекохань, самонавіювань та ін. Ці методи дозволили отримати повніші та достовірніші знання про правила та особливості гри у флорбол, умови проведення змагань, можливості ефективного використання того або іншого технічного прийому в цих умовах.

Методи виконання вправ, спрямовані на оволодіння руховими вміннями і навичками, поділяються на методи розчленованої та цілісної вправи (Круцевич, 2017).

Методи розчленованого навчання передбачали розподіл вправи на частини з послідовним їхнім об'єднанням у цілісну дію. Цей метод застосовувався за необхідності забезпечення швидкого успіху в навчанні,

щоб підтримати зацікавленість до навчальної діяльності в роботі з дітьми, допомогти сформувати впевненість у своїх силах.

Методи виконання вправи в цілому засновувалися на тому, що з самого початку рухи засвоюються дітьми у складі цілісної структури, типової для цієї дії. Вони використовувалися переважно в таких випадках: розучування більш простих вправ; вивчення деяких складних дій, що з методичної точки зору недоцільно вивчати по частинах; закріплення та вдосконалення рухових умінь і навичок.

Методи повторення вправ, спрямовані на вдосконалення рухових навичок і розвиток фізичних якостей. У їхній основі лежить певний порядок поєднання й регулювання навантаження у процесі відтворення вправи. Сутність методу залежить від обраного способу регулювання і дозування кожного з параметрів навантаження: інтенсивності діяльності, кількості повторень вправ, інтервалів і характеру відпочинку (Круцевич, 2017).

Рівномірний метод застосовувався під час виконання фізичних вправ безперервно з відносно постійною інтенсивністю.

Перемінний метод був необхідний для послідовного варіювання навантаження під час безперервного виконання вправи, шляхом спрямованої зміни швидкості пересування, темпу, тривалості ритму, амплітуди рухів, величини зусиль, зміни техніки рухів тощо.

Повторний метод використовувався для багаторазового повторення вправи через інтервали відпочинку, протягом яких відбувається достатньо повне відновлення роботоздатності. Застосування цього методу забезпечувало дію на організм не тільки під час виконання вправи, а й також завдяки підсумовуванню стомлення організму дитини від кожного повторення завдання. Завдання, що вирішуються повторним методом: розвиток сили, швидкісних і швидкісно-силових можливостей, вироблення необхідного змагального темпу й ритму; стабілізація техніки рухів на високій швидкості, психічна стійкість.

Інтервальний метод базувався на багаторазовому повторенні вправи через певні інтервали відпочинку. Метод мав велике тренувальне значення за рахунок зміни інтервалів відпочинку.

Основу ігрового методу становила підпорядкована ігрова рухова діяльність відповідно до задач роботи. У ньому передбачалося досягнення визначеної мети багатьма дозволеними способам, в умовах постійної та значною мірою випадкової зміни ситуації. За його допомогою вирішувалися різні завдання: розвиток координаційних здібностей, швидкості, сили, витривалості, виховання сміливості, рішучості,

винахідливості, ініціативи, самостійності, тактичного мислення, вдосконалення рухових умінь і навичок. Цей метод характеризувався наявністю взаємної обумовленості поведінки тих, хто займався, емоційністю, що сприяла вихованню моральних рис особистості: колективізму, товаришкості, свідомої дисципліни тощо.

Змагальний метод для роботи був необхідним для стимулювання інтересу та активізації діяльності дітей із установкою на перемогу або досягнення високого результату в будь-якій фізичній вправі при дотриманні правил змагань. Цей метод застосовувався для виховання фізичних, вольових і моральних якостей, удосконалення техніко-тактичних умінь і навичок, а також здібностей раціонально використовувати їх в ускладнених умовах. Він проводився в елементарних формах.

Під час проведення фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів флорболу використовувалися такі методи організації дошкільнят: *груповий, фронтальний та методи колового тренування* (Круцевич, 2017).

Груповий метод на фізкультурно-оздоровчих заняттях із використанням засобів флорболу застосовувався з метою підвищення самостійності дітей. Під час організації фізкультурно-оздоровчих занять цим методом діти розподілялися на групи, кожна з яких виконувала різні вправи. Цей метод використовувався в основній частині заняття та надав можливість ущільнити заняття й забезпечити різнобічний вплив на організм дітей. Під час використання групового методу допомога надавалася тим дітям, які вивчали нову вправу, або вправа була технічно складною і потребувала страхування.

Особливість застосування *фронтального методу* організації дітей старшого дошкільного віку під час проведення занять полягала в тому, що всі одночасно залучалися до виконання поставлених завдань. Під час ознайомлення дітей із новим матеріалом, розучування порівняно простих вправ, а також під час вдосконалення добре засвоєних загальнорозвиваючих вправ, використовували саме цей метод, оскільки за його допомогою мали змогу досягати високої моторної щільності занять.

Серед різних методів розвитку фізичних якостей під час проведення фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів флорболу ми приділяли увагу *методу колового тренування*. На заняттях із застосуванням колового методу надавалася можливість використовувати максимальну кількість різнобічного інвентарю й обладнання. Суворо регламентована кількість вправ, що виконувалися під час колового

тренування, дозволила об'єктивно оцінити працездатність дітей під час фізкультурно-оздоровчих занять. Основу такого тренування складало поточне, послідовне виконання спеціально підібраного комплексу фізичних вправ для розвитку спритності, сили, швидкості, витривалості.

Фізкультурно-оздоровчі заняття з використанням засобів флорболу для дітей старшого дошкільного віку сприяли комплексному розвитку фізичних і психічних якостей. Такі заняття характеризувалися наявністю взаємної обумовленості поведінки дітей, що сприяла моральному вихованню (колективізму, товарищескості, свідомої дисципліни). Регулювання навантаження відбувалося за рахунок спостереження, що дозволяло виявити ступінь втоми дітей за зовнішніми ознаками. Звертали увагу на забарвлення шкіри, ступінь пітливості, вираз обличчя, характер дихання, координацію рухів та увагу дітей, відсутність скарг на втому тощо.

Нами визначалася моторна щільність заняття за рахунок співвідношення часу, витраченого на безпосереднє виконання вправ дитиною (за якою спостерігали), до всього часу тривалості заняття. Для старшої групи рекомендована моторна щільність – 70-75 %. Слід відмітити, чим більша моторна щільність заняття, тим вищий його фізіологічний (оздоровчий) ефект, що було одним із завдань програми фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів флорболу.

Реалізація програми передбачала послідовність та етапність ускладнення розучування засобів спортивної гри у флорбол. Починали роботу із загального теоретичного ознайомлення з основними правилами гри у флорбол, техніки безпеки користування спеціальним спортивним інвентарем під час фізкультурно-оздоровчих занять із флорболу. Потім переходили до практичної частини: першим було навчання правильного користування ключками і м'ячами, а далі – розучування найпростіших технічних прийомів за допомогою їх виокремлення зі складного комплексу спеціальних дій і рухів, характерних для спортивної гри у флорбол. Другий крок – поглиблене розучування простих спеціальних рухів. Доведення їх до рівня навички. Розучування на їх основі елементарних зв'язок і комбінацій. Третій – закріплення простих комбінаційних дій і рухів, характерних для флорболу, з використанням методів часткової регламентованої вправи. Четвертий – удосконалення основних технічних прийомів, характерних для гри у флорбол, з використанням ігрового і змагального методів. П'ятий – початкове розучування елементарної тактичної схеми гри у флорбол за спрощеними правилами. Шостий – поглиблене розучування як елементарних, так і більш складних тактичних схем. Сьомий – закріплення

основного тактичного малюнку гри. Восьмий – вирішення простих тактичних завдань за допомогою використання технічних прийомів, рухових дій і рухів, характерних для флорболу. Останній – удосконалення гри у флорбол через розвиток інтересу до неї (рис. 1).

Висновки. Для реалізації фізкультурно-оздоровчої програми було використано методи, спрямовані на оволодіння знаннями; оволодіння руховими вміннями й навичками та розвиток фізичних якостей. Методи, спрямовані на здобуття знань, передбачали усну передачу інформації й засвоєння відповідних знань. Усне викладання здійснювалося у вигляді розповіді, бесіди, пояснення, опису та інших форм мовленнєвого впливу. Для створення загальної картини майбутніх рухових дій або окремих їхніх сторін застосовували метод самопроговорювання. Для напрацювання технічних елементів гри у флорбол використовували методи розчленованого навчання, повторення вправ, рівномірний метод; перемінний метод, повторний метод, інтервальний, ігровий метод, змагальний метод.

Перспективи подальших наукових розвідок будуть пов'язані з розробкою програми фізкультурно-оздоровчих занять із флорболу для молодших школярів.

ЛІТЕРАТУРА

- Быкова, Н. Г. (2005). *Формирование культуры здорового образа жизни детей старшего дошкольного возраста в дошкольном образовательном учреждении «открытого» типа* (дисс. ... к. пед. наук: 13.00.01). Ставрополь (Bykova, N. H. (2005). *Formation of a culture of a healthy way of life of children of senior preschool age in a preschool education institution of «open» type* (PhD thesis). Stavropol).
- Круцевич, Т. Ю., Пангелова, Н. Є., Кривчикова, О. Д. (2017). *Теорія і методика фізичного виховання*. Київ (Krutsevych, T. Yu., Panhelova, N. Ye., Kryvchykova, O. D. (2017). *Theory and methods of physical education*. Kyiv).
- Пангелова, Н. Є. (2011). Аналіз сучасних здоров'язберігаючих технологій у дошкільних закладах Росії. *Гуманітарний вісник*, 23, 171-174 (Panhelova, N. Ye. (2011). *Analysis of modern health technologies in preschool institutions in Russia*. *Humanitarian Bulletin*, 23, 171-174).
- Пангелова, Н. Є. (2013). Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання (дис. ... д-ра наук з фіз. вих. і с.: 24.00.02). Переяслав-Хмельницький (Panhelova, N. Ye. (2013). *Theoretical and methodological principles of formation of a harmoniously developed personality of a preschool child in the process of physical education* (DSc thesis). Pereiaslav-Khmelnytskyi).
- Kennedy, E. (2006). Solutions to Nutrition-related Health Problems of Preschool Children: Education and Nutritional Policies for Children. *Journal of Pediatric Gastroenterology & Nutrition*, 43, 54-65.
- Massey, D. (2003). Physical Therapy in Preschool Classrooms: Successful Integration of Therapy into Classroom Routines. *Pediatric Physical Therapy*, 15, 93-104.

Рис. 1. Послідовність реалізації фізкультурно-оздоровчої програми з використанням засобів флорболу

РЕЗЮМЕ

Максименко Людмила, Мирна Ангелина. Организационно-методические условия физкультурно-оздоровительных занятий по флорболу для детей 5-6 лет в образовательном процессе.

Главной проблемой модернизации дошкольного образования является обеспечение целостного педагогического процесса, ориентированного не на отдельные качества личности, а на организм ребенка как целостной системы. Проанализированы физкультурно-оздоровительные занятия в учреждениях дошкольного образования, которые могут реализовать маркетинговую составляющую образовательных услуг. Такого рода занятия являются толчком к творческому поиску педагогическими коллективами новых средств развития и воспитания дошкольников. Среди новейших средств развития и воспитания дошкольников целесообразно использовать средства спортивной игры в флорбол. Для реализации физкультурно-оздоровительной программы были использованы методы для формирования теоретических знаний; овладения двигательными умениями, навыками и развития физических качеств.

Ключевые слова: организационно-методические условия, физкультурно-оздоровительные занятия, флорбол, дети 5-6 лет, образовательный процесс.

SUMMARY

Maksymenko Liudmyla, Myrna Anhelina. Organizational and methodological conditions of physical and health classes in florbol for 5–6-year-old children in the educational process.

The purpose of the article is to determine the organizational and methodological conditions of organizing physical education and health classes in floorball for children 5-6 years in the educational process.

Theoretical analysis and generalization of data from literature sources and experience of best practice in physical education of preschool children, as well as pedagogical experiment, were used.

Determining the organizational and methodological conditions of the preschool education institution №18 "Zirnytsia" was necessary for our pedagogical experiment. Effectively organized physical culture and health classes in a preschool education institution can implement the marketing component of educational services, as it is a step towards raising the level of the institution, a condition for improving teachers' professionalism, a stimulus to creative search for new tools for preschool development and education. Among the newest means of development and education of preschool children it is expedient to use means of sports game in floorball. Methods of forming theoretical knowledge were used for realization of the physical culture and health program; mastering motor skills and development of physical qualities.

The load was regulated by observation, which revealed the degree of fatigue of children by external signs. Attention was paid to skin color, degree of sweating, facial expression, breathing patterns, coordination of children's movements and attention, no complaints of fatigue and more.

Thus, physical culture and health classes with the use of floorball for older preschool children contributed to the comprehensive development of physical and mental qualities. Such

classes were characterized by the presence of mutual conditioning of children's behavior, which contributed to moral education (collectivism, camaraderie, conscious discipline).

Prospects for further research will be related to the development of a program of physical education and health classes in floorball for junior pupils.

Key words: organizational and methodological conditions, physical culture and health classes, floorball, 5–6-year-old children, educational process.

УДК 373.3./5.091:159.955-021.412.1

Світлана Парфілова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-9582-4306

Євдокія Харькова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3246-5457

Ольга Шаповалова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORSID ID 0000-0002-8888-591X

Катерина Керезора

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-7388-1406

DOI 10.24139/2312-5993/2020.07/179-191

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито сутність поняття «критичне мислення», обґрунтовано значення розвитку критичного мислення для активізації розумової діяльності молодших школярів, визначені ознаки критично мислячої особистості. Розглянуто низку педагогічних стратегій, що сприяють глибшому осмисленню навчального матеріалу і є необхідною умовою для формування критичного мислення учнів сучасної початкової школи. Методологічну основу становлять теорії наукового пізнання та розвитку особистості. Проведена дослідна робота засвідчила, що реалізація стратегій критичного мислення дозволяє формувати комунікативну компетентність молодших школярів, створює комфортні умови для їх самовизначення й самовдосконалення.